

Planprogram: Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og marka i Fredrikstad.

Innhold

1.0 Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn og formål.....	3
1.2 Plansystemet.....	3
2.0 Overordnede føringer.....	4
2.1 Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.....	4
2.1.1 Statlig, regional og kommunal idrett- og friluftslivspolitik.....	4
2.2 Folkehelse.....	5
2.2.1 Statlig og kommunal folkehelsepolitikk.....	5
3.0 Muligheter og utfordringer.....	5
3.1 Idrett og fysisk aktivitet.....	5
3.2 Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i marka.....	6
4.0. Prosess, organisering og medvirkning.....	7
4.1 Prosess.....	7
4.2 Organisering.....	8
4.3 Medvirkning.....	8
5.0 Utredningsbehov.....	9

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Fredrikstad kommunes planstrategi 2016-2019 viser et behov for en ny kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Til forskjell fra gjeldende kommunedelplan skal den kommende planen i tillegg inneholde temaet friluftsliv og retningslinjer for bruk, vern og forvaltning av markaområdene.

I planprosessen skal gjeldende kommunedelplan evalueres. Det skal foretas en gjennomgang av nåværende status for anlegg og arealer for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Videre skal det utarbeides nye retningslinjer innenfor markagrensa nærmest bykjernen, Østsidemarka, Gressvikmarka og nordre del av Kråkerøy. De gjeldende markagrensene skal evalueres med fokus på temaene idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, i henhold til kommunedelplanens bestillingsnotat. Juridisk behandling av markagrensene legges til arbeidet med kommuneplanens arealdel.

Kommunens visjon, mål, og strategier for idretts- og friluftslivspolitikkk skal tydelig fremkomme i kommunedelplanen. Det vil bli lagt særlig vekt på å sikre alle innbyggere mulighet til å drive fysisk aktivitet gjennom helhetlig planlegging av arealer og anlegg. Planen er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. I tillegg vil føringer fra ulike departement, fylkeskommune og plan- og bygningsloven utgjøre rammeverket for planarbeidet. Det endelige planverket skal være et styringsdokument for fremtidig utvikling og politiske føringer for de ovennevnte temaene i årene som kommer.

1.2 Plansystemet

Planprogram

Kravet om å utarbeide planprogram i forbindelse med kommunal planlegging er forankret i plan- og bygningsloven § 4-1, og legger rammer for det videre arbeidet.

For alle regionale planer og kommuneplaner (...) skal det som ledd i varsling av planoppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet.

Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger. Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn senest samtidig med varsling av planoppstart. Planprogrammet fastsettes ordinært av planmyndigheten.

Det skal legges til rette for at alle berørte gis mulighet til å komme med uttalelser, og det skal gis tilstrekkelig informasjon til at alle kan forberede seg på den kommende planprosessen.

Plansystemet

Kommuneplanen er kommunens overordnede planverk og gir føringer for alt det øvrige planarbeidet i kommunen. Den skal sikre at det blir en konsistens i planene og en sammenheng mellom overordnet planer, virksomhetenes planer, og plan og budsjettarbeidet. Samfunnsdelen redegjør for lokale, regionale og nasjonale føringer og premisser, klargjør problemer og utfordringer og gir mål og prioriteringer. Kommuneplanens arealdel skal ta opp i seg og være et viktig virkemiddel for å gjennomføre de arealmessige behovene og prioriteringene fra samfunnsdelen.

Kommunedelplaner, slik som kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og marka, er et politisk styringsdokument for et begrenset tema eller geografisk område i

kommuneplanen. Kommunedelplan består av en tolvårig langsiktig del som følger kommuneplanen, og et kortsiktig fireårig rullerende handlingsprogram.

2.0 Overordnede føringer

Nedenfor presenteres utdrag fra de viktigste føringene planverket må forholde seg til. Ytterligere føringer vil bli beskrevet i plandokumentet.

2.1 Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

2.1.1 Statlig, regional og kommunal idrett- og friluftslivspolitik

St. meld. 26- Den norske idrettsmodellen

Statens målsettinger og virkemiddelbruk på idrettsområdet kommer til uttrykk i stortingsmeldingen. Framtidsrettet statlig idrettspolitik skal legge til rette for at befolkningen har mulighet til å delta i idrett og fysisk aktivitet på alle nivåer, noe som understrekes i visjonen, «idrett og fysisk aktivitet for alle».

Målsettingen er at alle skal ha et aktivitetstilbud og prioriterte målgrupper er barn, unge, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive.

Stortingsmelding: Friluftsliv Meld. St. 18 (2015-2016)

Friluftsliv i nærmiljøet skal fortsatt prioriteres i det offentlige friluftslivsarbeidet. Regjeringen understreker viktigheten av å ivareta og videreutvikle grønnstrukturer i byer og tettsteder. Ved arealplanlegging er det faglige holdepunkter for å legge til rette for at den enkeltes bolig skal ha mindre enn 500 meter til nærmeste allment tilgjengelige grøntområde/friområde eller sammenhengende sti-/turveinett.

Friluftsloven (LOV 1957-06-28 nr.16)

Friluftsloven regulerer allemannsretten som består av ferdselsretten, oppholdsretten og høstingsretten. Friluftsloven definerer innmark og utmark og regulerer forholdet mellom grunneier og allmennheten, inkludert ferdsel på innmark og i utmark. Friluftsloven har i tillegg bestemmelser om friluftsområder.

Regionalplan fysisk aktivitet 2010 – 2014. (Under revidering i 2016/2017)

Arealgrunnlaget for friluftslivsutøvelse skal opprettholdes og styrkes, med særlig fokus på at bymarkene skal være sikret med juridisk bindende markagrenser. Fylkeskommunen skal ha et særlig fokus på nærområdene i et folkehelse- og miljøperspektiv og bevaring av natur til lek og opphold for barn.

Kommuneplan 2012 - 2023 Fredrikstad kommune

Kommuneplan er kommunen sitt fremste samfunns- og arealpolitiske styringsverktøy, og legger rammene for den langsiktige utviklingen av kommunen. Planverket gir føringer for hvilke samfunnsinteresser som skal ivaretas under vedtak for den fysiske og framtidige lokaliseringen av bla. idrettsanlegg, løypetraseer og friluftsområder.

Kommunedelplan 2012-2015 for idrett og fysisk aktivitet i Fredrikstad kommune

Fredrikstad kommune skal tilrettelegge for at alle skal gis mulighet til å drive fysisk aktivitet (herunder idrett og friluftsliv) ut fra den enkeltes interesser, fysiske og sosiale forutsetninger, livssituasjon og ressurser. Det legges vekt på lokalsamfunnenes behov, og fokus i arealplanleggingen skal være rettet mot allsidig fysisk aktivitet og mulighet for naturopplevelser.

Kystsonenplanen

«Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som en positiv aktivitet for helse og trivsel både i nærmiljøet og ute i naturen. Kommunen skal dekke både egne behov og regionene sitt

behov for tilgang til friluftsområder. Planen foreslår gjennomføring av sikring av arealer for friluftsmål. Dette omfatter friluftsområder av regional betydning som er nedfelt i Kystsoneplanen for Østfold»

2.2 Folkehelse

2.2.1 Statlig og kommunal folkehelsepolitikk

Stortingsmelding: Meld.ST.19 (2014-2015)- «Mestring og muligheter»

Hensynet til menneskers liv og helse og behov for bevegelse skal i større grad legges som et premiss for samfunnsutviklingen. Kvaliteter i det fysiske miljøet betyr mye for hvor fysisk aktive vi er. Barn, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne er særlig avhengige av bolignære naturområder for å kunne utfolde seg trygt (s.54).

Kommuneplanens samfunnsdel 2011-2023

«En bærekraftig samfunnsutvikling forutsetter at vi satser forebyggende på folkehelse og levekår. (...) Folkehelsearbeidet skal bidra til en jevnere sosial fordeling av faktorer som påvirker helsen. Folkehelsearbeidet omfatter tiltak i mange samfunnssektorer»

Folkehelseplan 2015-2018, Fredrikstad kommune

Kommunedelplanen vektlegger at det skal stimuleres til etablering av gode helsevaner, tilrettelegges for fysisk aktivitet, og tilrettelegges for sosiale og kulturelle aktiviteter.

3.0 Muligheter og utfordringer

Med nær 80 000 innbyggere er Fredrikstad Norges 6. største by og en attraktiv kommune å flytte til. En aktiv befolkning med muligheter for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er grunnleggende for et godt lokalsamfunn og et viktig ledd i folkehelsearbeidet. Det forventes økt befolkningsvekst i Fredrikstad de kommende årene. Det gir kommunen utfordringer knyttet til arealbehov og prioriteringer i arbeidet med å tilrettelegge for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

3.1 Idrett og fysisk aktivitet

Kommunen har en viktig rolle som tilrettelegger for organisasjoner og enkeltpersoner som ønsker å bedrive idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Alle som vil, uavhengig av forutsetninger, skal ha mulighet til å utøve en aktivitet som er tilpasset deres behov og preferanser. I tillegg ønsker kommunen å stimulere til at flere skal være fysisk aktive. Den organiserte idretten og friluftsansjoner er viktige premissleverandører for fysisk aktivitet og folkehelsen generelt. Videre er skolesektoren en aktiv bidragsyter i arbeidet med å tilrettelegge for fysisk aktivitet blant barn og unge, og samtlige av overnevnte interessenter må vies fokus i planprosessen og i etterkant av planarbeidet.

I mangel av økonomisk handlingsfrihet må Fredrikstad kommune i fremtiden ha fokus på å føre en mer behovsrettet anleggs- og arealpolitikk som bidrar til å sikre bedre rammevilkår for fysisk aktivitet (herunder idrett og friluftsliv) som gagnar flest mulig, i deres nærmiljø. Samtidig er det viktig i et samfunnspektiv å kunne sammenstille anleggs- og arealpolitikken opp mot andre sentrale målsetninger for folkehelsearbeid, og bo og levevilkår i Fredrikstad.

For å tilrettelegge for en helhetlig anleggs- og aktivitetspolitikk blir det avgjørende for kommunen å skaffe kunnskap om aktivitetstrender, hvilke barrierer som påvirker innbyggernes aktivitetsvaner, og kartlegge og prioritere anleggsbehovet for organisert idrett og egenorganisert aktivitet. Det må rettes særlig fokus på å fange opp og sammenstille behovene fra egenorganisert aktivitet innen fysisk aktivitet og friluftsliv.

Planarbeidet vil berøre blant annet disse viktige problemstillingene:

- Strategisk retning for arbeidet med idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv (Visjon)
- Hvilke deler av Fredrikstad har behov for økt tilrettelegging for å få flere til å bedrive fysisk aktivitet?
- Hvilke barrierer påvirker folks aktivitetsvaner i Fredrikstad?
- Hvordan gjøre det enklere å kanalisere behov for arealer og anlegg til egenorganisert, fysisk aktivitet inn i det kommunale systemet?

3.2 Fysisk aktivitet, friluftsliv og marka

Bruken av markaområdene i Fredrikstad er i stadig endring. I takt med befolkningsveksten ser vi en rask økende bruk av utmarka til ulike aktiviteter innenfor idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Friluftsliv og fysisk aktivitet er av stor betydning for folkehelse og trivsel, og det må utarbeides rammer slik at dette skal være mulig også i fremtiden. Det må sikres en bærekraftig forvaltning av naturgrunnlaget som ressurs. I tillegg skal artsmangfoldet og leveområder hensyntas i friluftslivsutøvelsen.

Det er mange kryssende interesser innenfor markagrensa, både innenfor friluftsliv, skogbruk, jordbruk- og utmarksnæringer. Retningslinjer for marka skal regulere bruken og sikre en god forvaltning uten å legge begrensinger på aktiviteten. Marka har et behov for ulike typer infrastruktur for å dempe brukerkonfliktene, samt en synliggjøring av innfallsporter og parkeringsmuligheter.

Behovet for nye arealer til bolig- og næringsformål presser på i randsonen av marka og det er i dag det nasjonale regelverket for LNFR-områder med stor vekt på natur- og friluftsverdier som gjelder. Det er videre behov for å utarbeide lokale retningslinjer til områdene, og et behov for å justere markagrensa. I dette arbeidet er det nødvendig å evaluere bruk av buffersoner som virkemiddel for ytterligere ivaretagelse av friluftslivsinteresser.

For å i størst mulig grad unngå interessekonflikter og legge til rette for flerbruk av marka, er det behov for å kartlegge de ulike brukerinteressene, de ulike næringsinteressene og de ulike natur- og kulturverdiene.

Friluftsliv omfavner en rekke områder med ulike kvaliteter og aktivitetsmønstre. De mest åpenbare områdene i planarbeidet er Fredrikstadmarka, Gressvikmarka og Østsidemarka. I tillegg må de grønne lungene i bysentrum ivaretas, da de store byparkene representerer en viktig arena for utøvelse av rekreasjon og opphold i bykjernen. Videre er badeplasser, bydelslekeplasser, lysløyper og turløyper viktig for friluftslivet. Kommunedelplanen skal omfatte fremtidig vedlikehold av arealene og tilrettelegge for økt bruk i fremtiden.

Planarbeidet vil berøre blant annet disse viktige problemstillingene:

- Flerbruk av marka- hvordan kan vi ivareta og tilrettelegge for alle interessegrupper innenfor markagrensa?
- Innspill til justering av markagrensa med hensyn til viktige friluftslivsverdier. Evaluere bruk av buffersone.
- Hvordan kan vi sikre viktige friluftslivsområder for fremtiden?
- Hvilke deler av Fredrikstad bør tilrettelegges for å få flere inaktive til å bedrive fysisk aktivitet og friluftsliv?
- Hvor i kommunen er det behov for nye aktivitetsområder og friluftslivsområder?

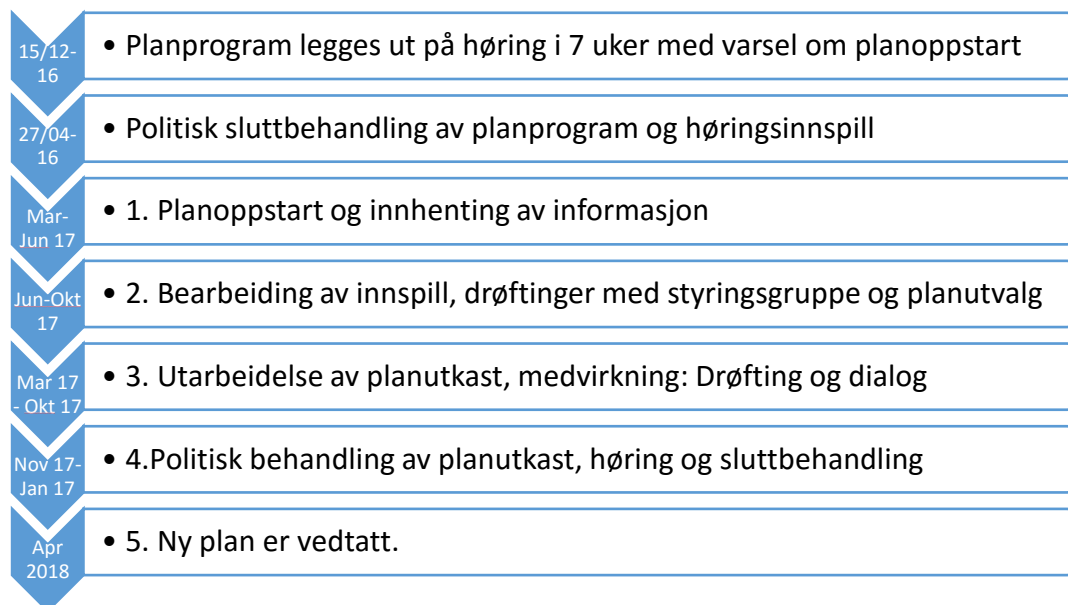
4.0. Prosess, organisering og medvirkning

4.1 Prosess

Ved offentlig ettersyn legges det til rette for at lag, foreninger, enkeltpersoner og øvrige interessegrupper kan gi innspill til planprogrammet. Dette kan blant annet omfatte forslag til spørsmål som bør utredes i det forestående planarbeidet. Innspill kan også omfatte synspunkter på planprosessen og muligheten til medvirkning. Planprogrammet behandles av kultur- og miljøutvalget, før det endelig fastsettes av formannskapet. Når planprogrammet er fastsatt begynner arbeidet med selve planen.

Etter en lengre fase med kartlegging, medvirkning og samråd med berørte interessentgrupper utarbeides et planforslag.

Planforslaget sendes deretter på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Innspillene vurderes og planforslaget kan bearbeides før det eventuelt legges ut til nytt offentlig ettersyn. Den endelige kommunedelplanen for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og marka i Fredrikstad vedtas av kommunens øverste politiske organ, Bystyret. Etter antatt fremdriftsplan vil dette skje i løpet av første halvår 2018.

Figur 1: Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og marka: Fremdriftsplan

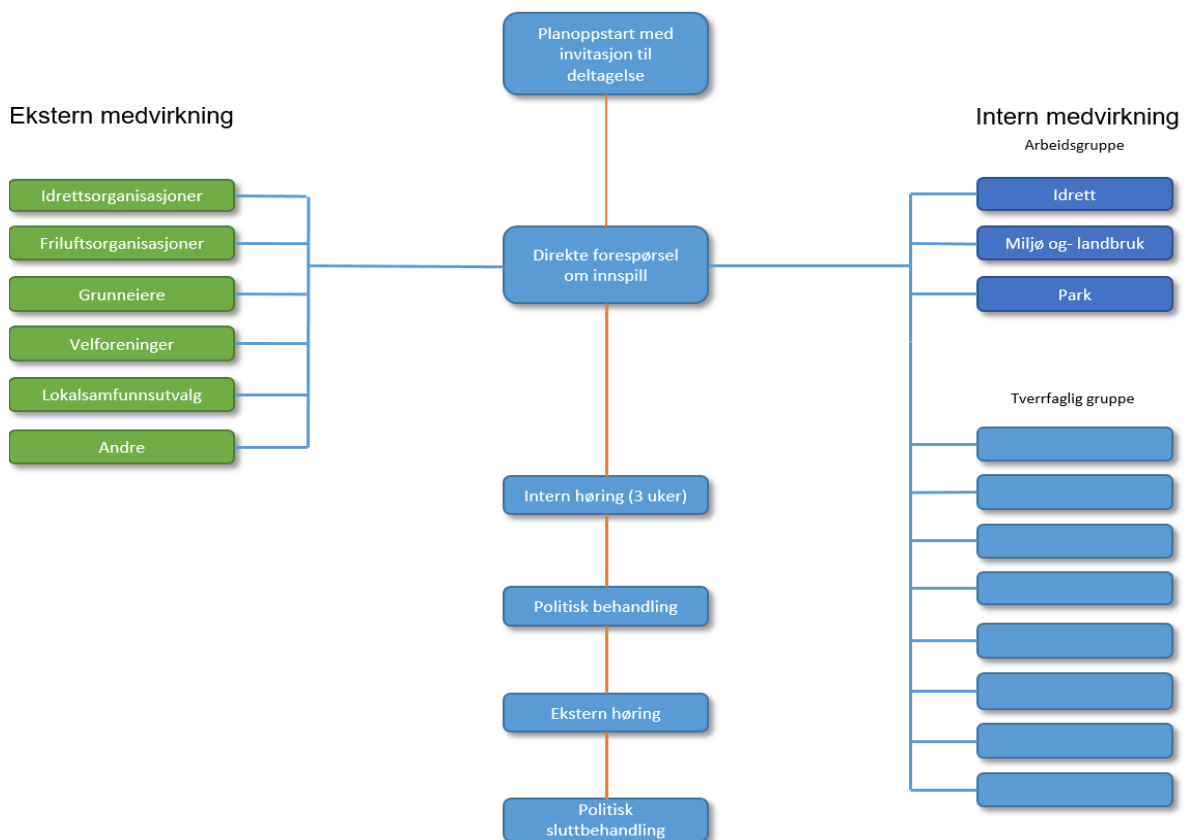

4.2 Organisering

Utarbeidelsen av en ny kommunedelplan idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og marka er et tverrfaglig, tverrsektorielt samarbeid ledet av kultur, miljø og byutvikling. Kommunalsjef kultur, miljø og byutvikling er prosjekteier og leder en styringsgruppe bestående av virksomhetsledere fra virksomhetene idrett, park, og miljø- og landbruk. En arbeidsgruppe med representanter fra de respektive virksomhetene skal produsere planen, og det er engasjert en prosjektleder i 100% stilling som har ansvaret for å drive prosessen. En bredt sammensatt intern referansegruppe bistår underveis i planarbeidet.

4.3 Medvirkning

Brukermedvirkning er sentralt for den videre prosessen og er hjemlet i Plan- og bygningslovens §5-1. I tillegg til et internt, tverrfaglig samarbeid, og allmenn innspillsrett, vil arbeidsgruppen være i dialog med en eksterne referansegruppe (herunder FRID, friluftsansisasjoner, grunneiere, velforeninger, lokalsamfunnsutvalg og skolesektoren), som inviteres til å delta i utforming av planen. Det legges også til rette for å opprette ad-hoc grupper med interesseorganisasjoner underveis i prosessen, når det er behov for å drøfte konkrete problemstillinger. Den interne, tverrfaglige referansegruppen vil bli opprettet etter planoppstart, og de eksterne aktørene vil få særskilt varsel underveis i planarbeidet.

Figur 2: Intern og ekstern medvirkning i planprosessen

I medvirkningsprosessen legges til grunn ulike metoder, i tillegg til eksisterende struktur (råd, utvalg, lokalsamfunn, frivillige organisasjoner). Dette bidrar til en mangesidig prosess, samtidig legger det til rette for at alle grupper blir hørt for å sikre nødvendige og viktige innspill i utarbeidelsen av planverket.

Metoder vi vil benytte

- Folkemøter og workshops med invitasjon til sentrale interessentgrupper.
- Bruk av sosiale medier for å nå flere, spesielt yngre.
- Orientering og drøfting med råd, utvalg og berørte interesseorganisasjoner.
- Sammenkobling med relevante planprosesser og utviklingsprosjekter, kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, kulturminneplan, landbruksplan, plan for biologisk mangfold og Case Fredrikstad.
- Gjennomføre en kvantitativ undersøkelse for å kartlegge egenorganisert aktivitet i friluftsområdene i kommunen. Videre skal spørreundersøkelsen suppleres med kvalitative intervjuprosesser gjennom ulike arenaer i offentligheten.
- Utarbeide eget nettsted for innspill til kommunedelplan.

Tidspunkt for medvirkning og innhenting av informasjon har vesentlig betydning for planprosessen, derfor gjøres arbeidet med planen kjent så tidlig som mulig.

Sentralt i medvirkningen er informasjonsspredning og formidling av kunnskap om faktagrunnlag og forutsetninger for samfunnsutviklingen. Dette kan bidra til en realitetsorientert og god offentlig debatt.

5.0 Utredningsbehov

• Egenorganisert aktivitet

Det er behov for en kartlegging av den egenorganiserte aktiviteten blant innbyggerne i Fredrikstad. Det er behov for å gjennomføre en kvantitativ undersøkelse for å få et innblikk i hvilke områder som er sentrale, samt kartlegge fremtidige behov. Østfold fylkeskommune har bevilget midler til å gjennomføre kartleggingen.

• Organisert aktivitet

Det er også behov for en kartlegging av den organiserte aktiviteten. Disse dataene vil bli hentet fra Norges idrettsforbunds idrettsregistrering, norsk idrettsindeks og eventuell statistikk utarbeidet av Fredrikstad idrettsråd.

• Brukergrupper innenfor markagrensa

Det er behov for å utrede hvilke brukergrupper og interessekonflikter som eksisterer innenfor markagrensene i dag, og potensielle utfordringer i fremtiden.

• Registrering av idrettsanlegg:

Oppdatere status på eksisterende anlegg med fokus på:

- mangler og behov for utbedringer
- tilrettelegging for funksjonshemmede
- registrering av hvilke aktiviteter som foregår i anleggene
- drift og vedlikehold
- utnyttelse av eksisterende anleggsmasse

• Vurdering av anleggs- og arealbehov

Sees i sammenheng med dagens anleggsutnyttelse, fremtidige behov og eksisterende planer (Folkehelseplan, kommuneplan, levekårskartlegging etc.)